

Správa o plnení úloh

z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018

Boj proti obchodovaniu s ľuďmi predstavuje jednu z priorít boja proti organizovanej trestnej činnosti nielen pre Slovenskú republiku, ale aj pre medzinárodné organizácie či Európsku úniu. Slovenská republika je členom dôležitých medzinárodných organizácií a zoskupení (Organizácia Spojených národov, Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, Európska únia a Rada Európy). Z členstva v týchto organizáciách vyplývajú záväzky zadefinované v záväzných medzinárodných a európskych dokumentoch, ktorými je Slovenská republika viazaná a ktoré implementovala do svojho vnútroštátneho právneho poriadku. Ide najmä o Dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu a jeho dodatkový protokol o prevencii, potlačení a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne ženami a deťmi (známy ako Palermský protokol), Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi alebo smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2011/26/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania s ľuďmi, ktorou sa nahrádza rozhodnutie Rady 2002/629/SVV. Pokroky dosiahnuté v uvedenej oblasti hodnotia viaceré monitorovacie mechanizmy. Od roku 2009 je Slovenská republika monitorovaná a pravidelne hodnotená skupinou expertov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi GRETA k vykonávaniu Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Od roku 2017 Slovenská republika podáva správy Európskej komisii k dodržiavaniu a uplatňovaniu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/26/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania s ľuďmi, ktorou sa nahrádza rozhodnutie Rady 2002/629/SVV. V súčasnosti sa pripravuje mechanizmus hodnotenia členských krajín Organizácie spojených národov k dodržiavaniu a vykonávaniu Palermského protokolu.

Existencia strategického dokumentu – národného programu v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi vychádza predovšetkým z vyššie uvedených medzinárodných záväzkov, ako aj národných potrieb na koordinovaný prístup v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý je nevyhnutným predpokladom fungovania národného referenčného mechanizmu pre referovanie obetí obchodovania s ľuďmi do nastaveného systému pomoci a podpory. Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 - 2018 (ďalej len „národný program“) bol v poradí štvrtým národným programom schváleným uznesením vlády Slovenskej republiky č. 52 zo dňa 4. februára 2015. Jeho cieľom bolo zabezpečiť komplexnú a účinnú národnú stratégiu boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorá podporuje rozvoj vzájomného porozumenia a koordinovanej činnosti všetkých zainteresovaných subjektov v rámci eliminácie rizík a predchádzania spáchaniu trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako aj pri vytváraní podmienok pre poskytovanie podpory a pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi, rešpektujúc ochranu ich ľudských práv a dôstojnosti so zohľadnením individuálnych potrieb každej osoby. Nemenej dôležitými oblasťami, ktoré národný program pokrýva, je aj efektívne a dôrazné postihovanie páchatel'ov obchodovania s ľuďmi a budovanie systematických partnerstiev na dosiahnutie cieľov stanovených v národnom programe.

Materiál na rokovanie vlády Slovenskej republiky obsahuje podklady, ktoré k správe o plnení úloh z národného programu poskytl relevantné subjekty - ústredné orgány štátnej správy, Medzinárodná organizácia pre migráciu a mimovládne organizácie zastúpené v Expertnej skupine pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorá je zriadená pri Ministerstve vnútra Slovenskej republiky a jej predsedom je určený štátny tajomník Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktorý je zároveň aj Národným koordinátorom pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Národný akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 až 2018, ktorý tvorí druhú časť národného programu, presne definoval strategické ciele, konkrétne ciele a aktivity, ktoré sa v predmetnom období mali plniť. Celkom bolo zadefinovaných 71 úloh, z toho 52 úloh s termínom plnenia – priebežne (termín plnenia nebol určený) a 19 úloh bolo termínovaných. Počas rokov 2015 až 2018 bolo 70 úloh splnených a 1 úloha splnená čiastočne.

Stav plnenia úloh v podmienkach jednotlivých subjektov:

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky plnilo a vyhodnocovalo 65 úloh ako gestor alebo spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky plnilo a vyhodnocovalo 37 úloh ako gestor alebo spolugestor, pričom jedna úloha bola v sledovanom období splnená čiastočne s tým, že splnená bude vzhľadom na legislatívny proces v roku 2019.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky plnilo a vyhodnocovalo 35 úloh ako gestor alebo spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky plnila a vyhodnocovala 34 úloh ako gestor alebo spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky plnilo a vyhodnocovalo 23 úloh ako gestor alebo spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky plnilo a vyhodnocovalo 20 úloh ako gestor alebo spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky plnilo a vyhodnocovalo 14 úloh ako spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Združenie miest a obcí Slovenska

Združenie miest a obcí Slovenska plnilo a vyhodnocovalo 7 úloh ako spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky plnilo a vyhodnocovalo 6 úloh ako spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Úrad vlády Slovenskej republiky

Úrad vlády Slovenskej republiky plnil a vyhodnocoval 5 úloh ako spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky plnilo a vyhodnocovalo 2 úlohy ako spolugestor, pričom všetky stanovené úlohy boli splnené.

Dôležitú úlohu pri napĺňaní cieľov národného programu zastávala aj Medzinárodná organizácia pre migráciu a mimovládne organizácie činné v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike, a to prostredníctvom projektov alebo napĺňaním zmlúv o poskytovaní služieb zameraných na riešenie starostlivosti o obeť obchodovania s ľuďmi, asistovaných dobrovoľných návratov obetí obchodovania s ľuďmi a prevádzky Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818, ktoré uzatvárali s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky. Výber poskytovateľov služieb obetiam obchodovania s ľuďmi podliehal

verejnému obstarávaniu a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky aktívne pripravovalo všetky nevyhnutné podklady a realizovalo proces verejného obstarávania, aby bolo kontinuálne zabezpečené poskytovanie potrebnej pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi.

Podrobné vyhodnotenie plnenia jednotlivých úloh rozpracovaných v Národnom akčnom pláne boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 až 2018 z hľadiska časového, vecného a finančného plnenia podľa určeného gestorstva alebo spolugestorstva jednotlivých úloh tvorí prílohu správy o plnení národného programu.

Najdôležitejšie posuny pri napĺňaní cieľov národného programu v oblastiach partnerstvo, prevencia, trestné stíhanie a pomoc a podpora obetiam obchodovania s ľuďmi uvádzame nasledovne.

1. Partnersvo

V roku 2015 bola na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky zriadená pracovná skupina za účelom riešenia aktuálnych problémov v poskytovaní starostlivosti obetiam obchodovania s ľuďmi, ktorej sa pravidelne v štvrtročných intervaloch zúčastňovali zástupcovia z Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a ďalších ministerstiev podľa aktuálnej témy (v sledovanom období to bolo Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky a Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky) so zástupcami mimovládneho sektoru zabezpečujúcimi poskytovanie starostlivosti obetiam obchodovania s ľuďmi a asistované dobrovoľné návraty obetiam obchodovania s ľuďmi. Okrem toho uvedená pracovná skupina na spoločných stretnutiach lepšie koordinovala plánovanie budúcich postupov a zlepšila sa výmena informácií s cieľom skvalitnenia poskytovania služieb obetiam obchodovania s ľuďmi v rámci Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, ktorý je financovaný z finančnej kapitoly Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky aktívne spolupracuje so zastupiteľskými úradmi Slovenskej republiky v zahraničí pri realizácii pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi, ktoré boli identifikované na území cieľových krajín. Na vybraných zastupiteľských úradoch Slovenskej republiky v zahraničí pôsobia aj policajní pridelení, ktorí významne napomáhajú v procese riešenia situácie obeť identifikovanej v zahraničí a prispievajú k lepšej koordinácii procesov.

Spolupráca zložiek Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zameraných na pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi a prevenciu so špecializovaným policajným útvarom s vecnou pôsobnosťou pre trestný čin obchodovania s ľuďmi sa naďalej zlepšuje a vytvára podmienky pre napĺňanie cieľov národného programu a fungovania národného referenčného mechanizmu.

2. Prevencia, zvyšovanie povedomia

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v rámci svojej činnosti a z dotačnej schémy určenej pre organizácie (napríklad Slovenská katolícka charita, Medzinárodná organizácia pre migráciu, Slovenské krízové centrum Dotyk) zabezpečuje školenia a prednáškové aktivity zamerané na identifikáciu obchodovania s ľuďmi pre širokú verejnosť, žiakov základných, stredných a vysokých škôl a pre rôzne cieľové skupiny profesionálov (v uvedenom období išlo o pracovníkov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, Národného inšpektorátu práce, príslušníkov Policajného zboru na úseku služby dopravnej polície, pracovníkov štátnych a neštátnych detských domovov, reedukačných centier, diagnostických centier a špeciálnych

výchovných zariadení, centier pedagogicko-psychologického poradenstva, Regionálnej komory Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek, univerzitných nemocníc a operačných stredísk záchranných zdravotných služieb a učiteľov a výchovných poradcov zo základných a stredných škôl z celého Slovenska). Pravidelné vzdelávanie je poskytované aj príslušníkom Policajného zboru alokovaných na špecializovanom útvere s vecnou pôsobnosťou pre trestný čin obchodovania s ľuďmi.

Mimovládne organizácie činné v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi realizovali vo vlastnej kompetencii aktivity a prednášky k obchodovaniu s ľuďmi.

V sledovanom období Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky realizovalo billboardové kampane zamerané na propagáciu boja proti obchodovaniu s ľuďmi a existenciu Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818.

K zvyšovaniu povedomia širokej verejnosti o obchodovaní s ľuďmi prispela aj kampaň Ministerstva vnútra Slovenskej republiky prezentovaná formou atraktívnych letákov v spolupráci so Zväzom autobusovej dopravy, Slovak Lines, a.s., Železničnou spoločnosťou Slovensko, letiskami, pracoviskami EURES na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny a formou edukatívneho článku v časopise spoločnosti RegioJet a.s.

3. Pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi

V roku 2017 bol prijatý zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý okrem iného definuje obeť obchodovania s ľuďmi ako obzvlášť zraniteľnú obeť.

V nadväznosti na zavedenie nových inštitucionálnych rámcov a posilnenia odborných kapacít, ako aj sprístupnenie pomoci obetiam trestných činov, medzi ktoré patria aj obeť obchodovania s ľuďmi, v rámci implementácie národného projektu „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám“ implementovaného Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky vznikli kontaktné informačné centrá v každom kraji, ktorých cieľom je zabezpečenie prístupu potenciálnych obetí a obetí obchodovania s ľuďmi k relevantným informáciám, ako aj k právnej, psychologickej a sociálnej pomoci. V rámci sieťovania a realizovania preventívnych aktivít boli nadviazané kontakty s viac ako 3000 subjektmi verejnej správy, občianskeho a súkromného sektora, ktorým boli predstavené informačné centrá, ich kontakty, cieľ, aj dostupné služby.

V sledovanom období boli novelizované interné dokumenty Ministerstva vnútra Slovenskej republiky týkajúce sa poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi v rámci Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi a informačného systému Ministerstva vnútra Slovenskej republiky Obchodovanie s ľuďmi.

V roku 2018 bol prijatý zákon č. 366/2018 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 30. decembra 2018, ktorým boli vytvorené podmienky pre bezproblémové poskytovanie zdravotnej starostlivosti z verejného zdravotného poistenia pre všetky obeť obchodovania s ľuďmi zaradené do Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. Na príprave príslušných častí novely zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a na ďalších následných opatreniach na zabezpečenie implementácie príslušných ustanovení uvedeného

zákona týkajúcich sa obetí obchodovania s ľuďmi zaradených do Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi participovalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou a jednotlivé zdravotné poisťovne.

4. Trestné konanie vo veci trestného činu obchodovania s ľuďmi

V nadväznosti na prijatie zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov boli upravené poučenia pre svedkov – poškodených vrátane poučenia o možnosti vstupu do Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi a výsluchy všetkých obetí obchodovania s ľuďmi ako obzvlášť zraniteľných obetí sú vykonávané za využitia technických prostriedkov na záznam zvuku a obrazu.

V spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky a Slovenskou katolíckou charitou zabezpečilo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky vytvorenie a distribúciu jednoduchého informatívneho materiálu o právach obetí obchodovania s ľuďmi v trestnom konaní, ktorá je k dispozícii pre mimovládny sektor a vyšetrovateľov špecializovaného útvaru Policajného zboru s vecnou pôsobnosťou pre trestný čin obchodovania s ľuďmi.

V sledovanom období bola realizovaná spolupráca v trestných konaniach v rámci 4 spoločných vyšetrovacích tímov zameraných na obchodovanie s ľuďmi medzi Slovenskou republikou a Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska.

Vzhľadom na sledovanie a zaznamenanie nových trendov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a z toho vyplývajúce nové potreby, ako aj zachovanie kontinuity zabezpečenia predmetnej oblasti formou strategického dokumentu s uvedením nových úloh a cieľov pre relevantné subjekty bol predložený návrh na aktualizáciu národného programu na rokovanie vlády Slovenskej republiky. Výsledkom procesu bol schválený Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023, a to uznesením vlády Slovenskej republiky č. 495/2018 zo dňa 6. novembra 2018.